НАРОДНИ БРОЈ 15.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уторком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Припослано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“.

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 54. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 12. АПРИЛА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

НА ЗНАЊЕ.

Јављамо нашим поштованим претплатницима, да ће наш администратор **Ђока Ђорђевић**, који има нарочито пуномоћство од нас, лично обићи нека места, да скупи претплату и заостале дугове. Молимо наше пријатеље да му буду на руци.

У Новом Саду 4. априла 1896.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
„ЗАСТАВЕ“.

ОДБРАНА ВЛАДЕ СТАНКОВОГ *) У СЕГЕДИНУ.

Пошто је државни тужилац изговорио своју поновну оптужбу против Владе Станковог због чланка „Значај народносног конгреса“ и пошто је затражио да се исти казни, устао је Станков и изрекао следећи говор у своју одбрану, који овако гласи:

Славни суде,

Поштовани г. г. поротници!

Господин државни одветник ме тужи, да сам у оптуженом чланку угарске Немађаре дражио против Мађара и да сам пред Европом мађарску народност опадао.

Пошто г. државни одветник, у главноме, на његовим родољубивим побудама оптужбу оснива; и пошто, у овоме случају, и сам сл. суд на основу изложених побуда пресуду доноси, — нека буде и мени дозвољено, да изнесем побуде, које ме нагоните, да оптужени чланак напишем.

Поштовани г. г. поротници!

Више народности, које се у језику, обичајима и осталим народним особинама већим делом и то знатно разликују, Угарску домовином својом називају. — Све те народности заједнички грађанске жртве приносе. Па поред свега тога, само је једна народност заступљена на свим могућим позицијама јавног нам живота у Угарској; само једна народност решава о судбини ове наше заједничке домовине — а та је мађарска народност!

У Немачкој, Француској и другим уставним државама, где се стране народности према владајућој губе, може бити разлике; али у Угарској, где немађарске народности мађарску народност бројно надмашају, свака така разлика хрђаве односе успоставља.

Ако историја докаже, да је само мађарска народност на бојном пољу Угарску славила и од непријатеља бранила; ако порезне књиге говоре, да само Мађари порезу плаћају — признаћемо Мађарима првенство и превласт, а дотле никада!

Славни суде!

Није давно било, када је мађарски народ, у данашњем положају угарских Немађара, много трпио и за народност своју стрепио.... Путем праведних тежња, а уз припомоћ образоване Европе, Мађари ослободише себе, осигураше себи право на опстанак и основаше нову државу на темељу оне узвишене лозинке: Једнакост, братство!

Али је горко искуство показало, да је мађарски „либерализам“ пука обмана! Мађари не само, да по својој вољи државним бродом равнају; Мађари не само, да су по муниципијама, где Немађари већину чине, свој језик за „званични“ поставили, — **него свим средствима на томе раде, да угарске Немађаре однароде и у Мађаре претопе!**

Знам, да ће г. државни одветник по ново на мене прст пружити и рећи: Та овај нас чак и у суду напада! Да бих тај приговор са његовим посљедицама избегао, изнећу све оне чињенице, помоћу којих ми Немађари горњи закључак изводимо.

Поштована г. г. поротници!

По начелу Јана Коменског: Народна школа је завод, у ком ученик на свом матерњем језику стварног (реалног) знања добија. Славни педагог Дитес следеће педагошко правило поставља: Не може се ни замислити разумно васпитање и паметна настава, без језика и културног блага онога народа, којем дете, ученик припада; — а да би овоме потпуно одговорили: ученике ваља упознати са животом, са земљама, са умотворинама и са историјом њиховога народа.

На тим начелима почива савремена педагогија.

И ако нису те сјајне звезде на педагошком небу, по примеру црквених отаца, у напред бацили „анатему“ на оне, који би символ њиховога веровања изменули, али напуштати њихова начела, значило би: Из темеља рушити једну најпотребнију културну тековину.

Према напред изложеним начелима, јасно је одређен циљ народне школе, коју има путем васпитања да постигне. То је природна задаћа њена. Да би пак ту своју природну задаћу потпуно извела, народна школа мора бити високо уздигнута изнад свакога домашаја сталешких, или буди каквих спекулација; јер: који обилази овај природни ток, тај скреће човечанство на море тесно и опасно! каже велики Песталоције.

Славни суде!

Факт, да је угарска влада, која се искључиво у рукама Мађара налази, многе немађарске автономне или вероисповедне народне школе покомуналила и постојећи XVIII. зак. чл. од 1879. год., по ком је мађарски језик у немађарским народним школама „најоблигатнијим“ предметом постао, доказују, да немађарске народне школе у Угарској нису високо уздигнуте, изнад свакога домашаја буди каквих спекулација!

Та тек нико не ће тврдити, да је мађарска влада на жељу угарских Немађара њихове автономне народне школе покомуналила; него је то самовласно извела, што сведочи најновији случај са румунским граничарским школама у Ердељу.

Нити ћеико доказивати, да је XVIII. зак. чл. од 1879. год. на захтевање угарских Немађара донесен; јер се зна, а биће и у саборском записнику забележено, да су немађарски народни посланици на угарском сабору, против уважања мађарског језика у немађарске народне школе говорили, гласали и у својим адресама Њег. Величанству протестовали.

Поштовани г. г. поротници!

Као што видимо, немађарске народне школе у Угарској, већ по свом положају долазе у сукоб са начелима, или боље да се изразим, са захтевима савремене педагогије, — те је природно, да им је и васпитна циљ извесна!

По комуналним школама, које стоје под непосредним надзором мађарске владе, поглавита се брига полаже на изучавање мађарског језика. Комунални учитељ може бити најсавеснији; али би га савест скупо стала, кад би противно наредбама мађарске владе радио и немађарску децу више у стварним наукама настављао, а мање мађарском језику обучавао!

Готово је исти наставни правац и у автономним или вероисповедним немађарским народним школама, у којима мађарска влада „посредно“ свој надзор простире XVIII. зак. чл. од 1879. год. осудио је автономне немађарске учитеље, да сву своју наставничку снагу у корист мађарском језику усредсреде, а на грдну штету осталих, за живот потребних знања. Та зар је један вероисповедни немађарски народни учитељ, само за то хлебац изгубио, што је слабији успех из мађарског језика у својој школи постигао?!

О историји и умотворинама онога народа, којем ученици припадају, ни помена нема; него се немађарска деца, како по комуналним, тако по вероисповедним немађарским школама, са историјом и „величином“ Мађара упознају!

Изгледа, да мађарски државници нису потпуно задовољни са постојећим школским стањем, код угарских Немађара и са васпитним резултатом у немађарским школама; јер готово сваки дан чујемо, како мађарски посланици на угарском сабору г. министра просвете нападају: Што и ово мало немађарских вероисповедних школа не покомунали! нападају га и за то: **Што немађарска деца још својим народним језиком говоре!**

Јасно је дакле, какву васпитну циљ немађарским народним школама у Угарској владајућа, односно мађарска народност прописује; а у каквом односају тако васпитање са моралом и педагогијом стоји, нека поштована г.г. поротници пресуде!

У оптуженом чланку постоји одељак, који се на немађарску омладину у Угарској односи. Не знам, шта је г. државног одветника руководило, да дотични одељак оптужи. Бар колико је мени познато и сами Мађари у извесним приликама на своју омладину апелују. Кад је Мађарима дозвољено, за што нами Немађарима забрањивати, да нашу омладину упозоримо на дужности, које своме роду и народу дугује.

Сама та околност, да је мађарска влада словачку матицу и гимназије затворила, и да је по местима и околинама, у којима већим делом Немађари живе — а о нашем трошку — мађарске средње школе отворила, гони нас Немађаре, да поглавиту пажњу нашој омладини поклонимо.

Кад се у обзир узме, да се по тим школама немађарској омладини строго забрањује, да се међу собом својим народним језиком служи; када се у обзир узме, да се по тим школама под претњом, да ће из школе истерати, немађарској омладини налаже, да међу собом само мађарски говори; када се у обзир узме, да наставници по тим школама народност, језик и обичаје својих ученика, сваком приликом исмевају, а мађарски народ и његове особине за најузоритије истичу — биће по свему оправдан позор немађарској омладини, у оптуженом чланку: да не заборави, да је члан потиштених и поништених!

Поштована г. г. поротници!

Ником не намећем своје мишљење. Али ме нико не може убедити, да је грађански брак у Угарској, са обзиром на његову напредну страну узакоњен, — него је поникао на шовинистичком земљишту, јер му је задаћа, да путем мешовитих бракова претапа. Наравно, Мађари такав резултат себи у корист очекују; но заборавише, да су мешовити бракови исто толико по Мађаре штетни, колико и по Немађаре. Па се чудити морам, да се није нашао мађарски патриота, да грађански брак са те стране нападне; него су, у опште црквене реформе, једино са верскога гледишта критиковали.

Славни суде,

Поштовани г. г. поротници!

Држим, да сам у поглавитијим појединостима изнео жеље и тежње владајуће, односно мађарске народности као и то, да су те жеље и тежње против народносног опстанка угарских Немађара наперене.

На супрот тим жељама и тежњама, немађарске народности у Угарској у савез ступају и траже: Да се свака народност на својим историјским основима просветно развија... Заиста је величанствен народносни конгрес био, јер на његовој застави златни слови стоји написано: **сваком своје!**

На том извору постале су моје побуде, које ме нагоните, да оптужени чланак напишем.

Поштовани г. г. поротници!

Господин државни одветник је за добро нашао, да у његовом оптужбеном говору скроз неосноване тврдње о „Застави“, њеном уредништву и српској народној радикалној странци изнесе, — док извесне политичке хамелеоне и шпекуланте за примерне и према шовинистичкој тактици мађарске владе, посве равнодушне представи.

Па шта је хтео г. државни одветник тим кинфом да постигне? Хтео је, у један исти мах, „Заставу“, њено уредништво и српску народну радикалну странку и да понизи — и да денунцира!

Понижава, када тврди, да се уредништво „Заставе“ састоји из неколико штампарских најамника; отворено денунцира, када каже, да српску народну радикалну странку неколицина претерењака и револуционара репрезентују.

Поштовани г. г. поротници!

Част и слава нека је свести српскога народа, „Застава“ 31 годину броји од постанка свога. За сво то време — изузимајући мале размаке у прошлости — „Заставом“ управљаше и управљају Срби, на далеко чувени са своје образованости и истрајности, са свога самопрегоревања и непрекаљеног српског карактера. То показује дух који је кроз „Заставине“ ступце провејавао и провејава.

Програм српске нар. радикалне странке садржи у себи уверење, потребе и тежње српскога народа. Српски је народ одушевљен и у сваком племенитом предузећу прегалац; па је природно, да, као такав, српској народној радикалној странци припада. Овде изузимам оне, који душевно још нису прогледали — и оне, које г. државни одветник за примерне истиче, а то су политички хамелеони и шпекуланти, те их са тих њихових политичких особина, просто из галанције, г. државноме одветнику поклањам!

Да је моја тврдња истинита, односно да српској народној радикалној странци — са врло незнатним изузетком — цео српски народ припада, позивам се на 12 посланичких мандата приликом последњих избора посланика на српски народни црквени сабор, које је српска народна радикална странка и поред свих узурпација мађарских државних власти, добила; позивам се на резултат, пре кратког времена, у Пешти одржане автономне конференције, где су гробари Српства и српске народне црквене автономије морално поражени — и то усљед мушкога и одлучнога држања „Заставе“, органа српске народне радикалне странке.

Тежње српске народне радикалне странке, најбоље се огледају у траженим реформама на пољу српске народне црквене автономије, које у свему тип напретка носе; а начело српске народне радикалне странке, у погледу државног уређења ове наше заједничке домовине и њене спољне политике, своди се на ово: **Сваком своје; — своје чувај, туђе не дирај!**

После овога, нико ми не ће замерити, када кажем, да су тврдње г. државнога одветника о „Заотави“, њеном уредништву и српској народној радикалној странци неосноване клевете и денунцијације!

Славни суде!

Када би у истини постојала тврдња г. државнога одветника, да у бирачком праву немађарских народности у Угарској, стоји оличена једнакост и равноправност свих грађана ове наше заједничке домовине, ћутао бих; али постојеће чињенице противно нас уверавају.

Статистика показује, да број немађарских бирача сваке године знатно опада, што хрђаву сенку, како на државно газдинство, тако на немађарски „либерализам“ баца.

Мађари стоје одељени у својим срезовима; а по немађарским срезовима постоје читаве насеобине из пропалих мађарских земљоделаца и занатлија, који — уз припомоћ солгабирова и жандара — владине посланике бирају. Отуда Мађари опозици-

*) Доносимо цео говор нашег оптуженог сарадника Владе Станковог, српског народног учитеља, што га је држао пред сегединском поротом, приликом поновне расправе, на коју су га, како смо већ јавили, стражарно довели са жандарима.

Прим. ур. „Заст.“

ју на угарском сабору рекрутују — док ми Немађари и против своје воље, данашњи назови либерални режим подупиремо! Ако Мађари уведу опће право гласања и гласање по странкама, сумњам, да ће г. државни одветник бесмислену билансију стварати, не знам, како број мађарских посланика на угарском сабору сведочи, да Мађари Немађаре у Угарској бројно надмашају!

Што се пак тиче саме слободе избора — коју ми Немађари у Угарској тако обилно уживамо — она почива на жандарским бајонетима!

*

После овога узео је опет реч државни тужилац, те је рекао да он остаје при своме да је Станков крив, и да га треба осудити, на што је исти ово, као своју завршну реч рекао:

Славни суде,

Поштована г.г. поротници!

Кад сам о немађарским народним школама у Угарској говорио, позвао сам се на прве педагошке ауторитете, да докажем, како немађарске народне школе у Угарској, већ по своме положају долазе у сукоб са захтевима суврмене педагогије, као и то, да немађарским народним школама у Угарској владајућа, односно мађарска народност **ренегатску** васпитну циљ прописује. Господин државни одветник начела тих ауторитета, утопијом проглашује, док шовинистичкој педагогији и њеним начелима практичну вредност признаје! Таки су назори абсурдни — и с тога преко њих, без сваке друге примедбе, прелазим.

Само признање г. државнога одветника, да су многи немађарски народни учитељи само за то хлебац изгубили, што су слабији успех у својој школи, из мађарског језика показали, довољно поткрепљује тврдњу моју и казује, да је знање мађарског језика у Угарској мерило, да ли је немађарски народни учитељ за свој позив способан или не — што веома карактеристише мађарски „либерализам“.

Да завршим!

Живимо у тој нади, да ће мађарски народ више Мочарија одгајити. Када њихове идеје, високо узвишене над мађарским шовинизмом буду важиле као звезде водиље, лепши ће дани наступити, задовољство ће у свим крајевима ове наше заједничке домовине царовати. И тада тек припада Угарској она политичка улога, коју јој у оптуженом чланку намењујемо и која је дала повода г. државноме одветнику, да је као прекограничну тежњу представи!

Нови Сад, 11. априла.

Србија и миленијум. Скоро да нема никакове сумње, да је краљ. српска влада одбила своје учествовање на миленијским свечаностима и да је своме конзулу у Пешти Ђоки Барловцу и своме посланику у Бечу Ђоки Симићу најстрожије забранила, да се у то време ніпошто не смеју у Пешти наћи.

Зарад веће сигурности, обојица су добили допуст, тако, да баш за време миленијских свечаности не ће бити на својим местима. Те вести најзад потврђују и београдски листови: „Одјек“ и „Дневни Лист“; и судећи по бесомучном писању и пиљарским грдњама „Пестер Лојдовим“ на Србију, чини се, да су у Пешти врло незадовољни са таком одлуком српске владе, којој се сигурно нису надали. И како јавља јучерањи вечерњи „Пестер Лојд“, чак ни енергично заузимање аустро-угарског посланика Шисла, није баш ништа помогло.

У осталом то је могао свако предвидети, и другојаче не би ни могло бити, после свега онога, што је чивутско-шовинистичка обест у Пешти радила у погледу извоза свиња и говеда из Србије у Угарску, па чак и преко Угарске, даље за друге земље. А као круна свију недотупавности јудео-шовинистичке Банфијеве владе, дошла је још и та лакома жеља, да се у свечаној миленијској поклонственој поворци носи и барјак Србије, као да Србија није слободна и независна краљевина, него мађарска пустара.

Што су дакле тражили, то су ево и добили, па сад може „Пестер Лојд“, дрекати и грдити колико га год грло доноси, тек ништа му помоћи не ће. Тако су у Србији требали одавно да раде, па би све другачије изгледало, но и овако није рђаво, јер што је часно, никад није касно.

Политички преглед.

Угарска.

У сабору је једва једном завршена расправа о прорачуну, јер је тек пре неки дан довршена расправа за финансијски ресор Повела се била реч и о вицинералним жељезницама, те су се опозиционални посланици Хорански и Седеркењи изјавили против одобрења нових градња, све донде, до год се не преустроји досадањи закон о грађењу помесних жељезница у Угарској.

Надаље је референт за миленијску прославу у сабору Ђорђе Серб препоручио, да се једногласно прими закон о миленијуму и пројект миленијске комисије, што би и усвојено. Исто тако примљен је закон о прослави миленијума и на трећем читању, при чему је Угрон замерао, за што не ће краљ лично претседавати, свечаној заједничкој седници оба дома угарског сабора

Надаље, Угрон остаје са својим пријатељима код своје раније одлуке, да приликом расправе о апротријацијама предложи сабору: да се Банфијев кабинет стави под оптужбу, због познатих шкандала и прљавих ствари Јулија Миклоша, Карла Пуљског, барона Фехирварија и Громона. Тај предлог мотивира Угрон тако, као да му је врло жао што је у сред миленијске године морао да прави предлог за оптужбу угарске владе, али дотични шкандали тако су очевидни и замашни, да он мора баш тако чинити, као што ће учинити и никако друкче.

Србија.

Вести о отступању Новаковићевог напредњачког кабинета никако не престају, него се поново проносе са свим озбиљни гласови, да ће доиста, одма по доласку краљевом у Београд, садања влада отступити, па да ће се састав новог кабинета поверити Ђоки Симићу, садањем срп. посланику у Бечу.

Тај нови кабинет имао би бити састављен из свију странака, те би му се поверила и ревизија новог устава, на основу чега би што пре спровео нове скупштинске изборе, како би био новој скупштини поднет на пријам и потврду. Оће ли од ових вести ишта бити и оће ли Симић моћи да састави мешовито, или бар изван странака министарство, то ћемо наравно, наскоро видети, јер ће и тако краљ Александер дотле у Београд са свог пута стићи.

Црна Гора.

Са Цетиња јављају, да је тамо у присуству целе кнежевске породице, почело раздељивање новонабављеног оружја народу и војсци. У исто време јављају, да су сви пронешени гласови о зарукама краља Александра српског са црногорском кнегињицом Ксенијом неистините, јер да о томе још није било никакова говора између Београда и Цетиња.

Русија.

Како смо већ јавили, бугарски кнез Кобург је одмах по одласку свом у Петроград, отишао у два сата далеко, Царскоје Село и ту се поклонио руском цару и царици. Чим се је од цара повратио у Петроград, одмах је направио посету кнезу Лобанову, која је трајала више од два сахата. После тога примио је кнез Фердинанд у посету: кнеза Лобанова, надкоморника и генерала Фридерика, руског министра морнарице, српског посланика пуковника Милана Михајловића, грчког, француског, и енглеског посланика.

Сутра дан је кнез у пратњи бугарског председника министарства Стоилова и осталих особа отишао у цркву св. Исака и ту је отстојао свету службу божију. Одатле се кренуо пешке у царски зимски дворац, праћен непрегледном множином радозналог света, који га је симпатично поздрављао. Исто тако одвезао се је кнез Кобург и у цркву Петро-Павловске тврђаве, да положи венце на гробове руских царева Александра II. и Александра III. Руски цар одликовао је кнеза Кобурга, великим руским орденом I. реда Св. Владимира.

Аустрија.

Поводом тога, што је аустријски војени министар поднео поновну оставку, породила су се различита нагађања, као узрок његовој оставци. Неки веле, да он за то отступа, што је у неспоразуму са неким својим војничким колегама, а неки опет за то, што је слабог здравља. Ипак то стоји, да савив делегација зависи само од његове оставке. То јест буде ли му оставка уважена, делегације ће се одмах састати, не буде ли му пак оставка уважена, онда ће се савив делегација чак до јесени одложити.

Међу тим он је из Беча отпутовао у Меран и послове у министарству води је дан од првих одсечних саветника.

Пре неки дан започела је у царевинском већу расправа о изборној реформи. Скоро сви партајски клубови имали су своје клубске седнице, где се је о томе већало и договарало. Младочешки је клуб још пре ускршњих празника решио, да ће код трећег читања гласати за ову изборну реформу. Хохенвартов клуб је решио, да његови чланови могу гласати, како ко хоће. А сједињена немачка левица такође је одлучила, да ће гласати за прелаз на специјалну расправу.

Француска.

Скоро све вести из Париза само о скором паду Буржеова кабинета говоре, те се чини, да ће он употребити згодну прилику у сенату, када се буде расправљало о мадагаскарској вересији, па да онда поднесе своју оставку и падне са владе. Сукоб између министарства и сената све је већи и јачи, те се једва може веровати, да ће се наћи начин, да се пад владе ма како отклони. Како је комора сазвана за 11. (23.) април млоги држе, да ће влада одма и објавити у комори, ту своју намеру о отступању.

Из Петрограда је отпутовао бугарски кнез Кобург и стићи ће у Париз, где ће га према решењу владе свечано дочекати као правог суверена и о државном трошку. Он долази у Париз званично, те ће му се указати и све војничке почасти

Милетићева седамдесетгодишњица.

Повереницима и скупљачима деоница „БРАТСТВА“.

Наш опуномоћени поверник **Ђока Ђорђевић**, посетиће нека наша места, да прими уплате за деонице српског књижевног деоничког друштва „Братства“. Молимо повереике и скупљаче као и све пријатеље, којима лежи на срцу, да се први и и најглавнији задатак овог друштва: Откуп и издавање Милетићевих дела — што пре изведе, да га вредно потпомогну.

Из седнице држане, 12. (24.) марта 1896.

ПРИВРЕМЕНИ ОДБОР

СРП. КЊИЖЕВНОГ ДЕОН. ДРУШТВА

„БРАТСТВА“.

Вести из места и са стране.

Одлазак надвојводе из Новог Сада. Прекјуче у среду по подне око 4 сата, отпутовао је надвојвода Леополд Салватор жељезницом за славонски Брод, где ће се такође задржати да прегледа тврђаву и артиљеријску посаду. Пре његовог поласка из Новог Сада, даван је у великој дворани „Јелисавете“, свечан опроштајни ручак, на који је осим многих других, био и српски патријарх, као и владика Герман, који су и на железничку станицу изишли, да испрате надвојводу.

Пуцао на матер. Наши ће се читаоци сећати, да је пре три године нађена у својој постељи мртва, жена др. Ђуре Јовановића из Старог Бечеја; и како је на њега пала сумња, да је он сам своју жену убио, но онда га је суд ослободио. Сад опет јављају из Бечеја, да је у среду по подне исти др. Ђура Јовановић, без сумње у сулудом стању, пуцао на своју рођену матер. Иста је лако рањена однета у Сентомаш, где је отишла одавде судска комисија да учини извиђај, а он је у Бечеју одма притворен.

Изабран. За адвоката овдашњег гимназијског патроната изабран је у прошлу суботу једногласно, наш пријатељ и овдашњи млади адвокат др. Стева Адамовић, на чему му искрено честитамо!

Забрана прославе I. маја. Из Пеште јављају да ће полицијска власт најстрожије забранити прославу 1. маја од стране радника. Том приликом не ће се ни појединим радничким корпорацијама дозволити да корпоративно иду у поворкама. Да дивне слободе и једнакости пред јудео-мађарски миленијум!

Телефон између Пеште Београда и Софије. У Београду је пре неки дан дошао из Софије главни управитељ свију бугарских пошта и телеграфа, да се договори са српским поштанским и телеграфским властима и стручњацима, о установљењу телефонске везе између Софије, Београда и Пеште. Ако би се ова телеграфска пруга устоновила, онда би и ми у Новом Саду, добили телефонску везу са Пештом и Београдом.

Пензионирања у заједничкој војсци. Како „Мађар Хирлап“ јавља почетком августа месеца ов. год. биће стављени у пензију сви они официри заједничке цесаро-краљевске аусрто-угарске војске, који имају преко 40 година службовања.

Повратак краља Александра. У среду у вече око 8 сати прошао је овуда срп. краљ Александер са пештанским брзим возом. На новосадском колодвору се је задржавао само неколико минута, а онда је продужио путовање за Београд, где је истог дана око 10 сати у вече стигао.

Најновије вести.

Оставка франц. министарства. Председник министарства Буржоа поднео је поновно своју оставку због сукоба са сенатом, премда је председник републике Фор потпуно на његовој страни. Он не ће да тргне своју оставку натраг и ако му је комора изјавила своје поверење. Према томе је ситуација врло озбиљна, те и републикански листови већ пишу, да ће се и сам Фор захвалити на части председника француске републике.

„Франкфуртске Новине“ јављају, да је петроградска полиција ушла у траг једној нихилистичкој завери, те је многе особе позатварала. Биће да је ово једна швапска измишљотина.

ИЗВЕШТАЈ

о приловима, који су стигли приликом Милетићеве седамдесетгодишњице.

Молимо све скупљаче, који нам до данас нису послали спискове, да то што пре учине, како би овај извештај био са свим тачан и потпун.

Лалић.

Осим деонице скупио у Лалићу: Срдан Увалић.

По 5 ф. Прота Јован Марјановић; по 2 ф. Ана уд. Поповић; по 1 ф. 50 н. Срдан Увалић, учитељ; по 1 ф. Јеврем Кривокућа, Рада Кривокућа ст., Јанко Чајак, словачки учитељ у Селенчи, Рада Кривокућа мл., Гаја Кривокућа, Величко Кривокућа, Јоца Татомиров, Душан Мокић, учитељ, Јоца Милин Гајичин, Гавра Милин; по 50 н. Божа Лазић, Игњат Степанов, Пишта Турчан. Свега 20 ф.

Мартонош.

Осим деонице скупио у Мартоношу: Шандор Еремић.

По 1 ф. Милош Еремић, ст., Васа Бађанов, Васа Матић, Штева Добрички; по 50 н. Андрија Грубанов, Ђурица Терзин, Аца Еремић, Никола Еремић, Љуба Еремић, Ненад Жишков, Пера Добрички, Милош Лишић; по 20 н. Велимир Терзин. Свега 8 ф. 20 н. Скупио још Шандор Еремић 5 ф.

Од забаве о св. Сави на рачун „Братства“ чист приход 20 ф.

Меленци.

Осим деонице скупио у Меленци: Светозар Николић.

По 5 ф. Аца Субић, С. Радосављевић (претворено у деоницу); по 2 ф. Јован Јовановић, парох, Теофан Јанковић; по 1 ф. Н. Таназевић, Милутин Бошков, Милош Бошков. Свега 17 ф.

Срп. Мехољац.

Скупио: Тоша Новковић.

По 2 ф. Ирина Рам; по 1 ф. Никола Бранковић; по 50 н. Живојин Дакић, Бернхард Рајс, Један сиромашан Србин. Свега 4 ф. 50 н.

Мирковци.

Послао; Кузман Пејић 5 ф.

Мокрин.

Скупио: о Милетићеву вечеру: Стева Радосављевић 20 ф. 30 н.

Митровица.

Осим деонице у Митровици:

Српско есконтно деоничко друштво послало 25 ф. прилога.

Чист приход од Милетићева вечера 216 ф. 46 н.

Марадик.

Скупио: Петар Поповић.

По 3 ф.: Ђорђе Дамјановић, трговац; по 2 ф.: Петар Поповић, парох, Јован Протић, парох крушедолски, Арсен Јовановић, економ, Н. Н., Н. Н., Јован Атанацковић са супругом; по 1 ф. 50 н.: Марош, Лаза, Инђић ексекутор; по 1 ф.: Петар Ердељан, кројач, Гђа Дамјановићка, Душан Петровић из Фелдварца, Папеш, начелник, Гђа Јаковљевићка, Гаварић, Гђа Гаварићка, Живан Сибинкић, ратар, Илија Савић, ратар, Љубомир Пауновић, ратар, Мита Вучетић, ђока Мојић, школски председник, Сима Димитријевић, ратар, Вукашин Сибинкић, председник, Живан Радонић, ратар, Попадија марадичка, Попадија крушедолска, Живан Вујић, гостионичар, Марко Вучетић, тутор, Јован Одабашић, тутор, Мита Поповић, ратар, Душан Петровић, трговац; по 50 н.: Гђа Петровићка, трговкиња, Брничић. Свега 41 фор.

Мошорин.

Скупио: ђока Бачкалић.

По 1 ф. Мија Живковић, Мија Тубић, Нова Тубић, ђока Бачкалић, Урош Јуриша, Светозар Влашкалић, парох, Илија Марковић, Драгић Никшић, Милан Бедов, Шандор Сузић, Милош Радонић, Кузман Јанковић, Емил Стефановић; по 50 н. Јован Јовановић, Тодор Николић, Стеван Николић, Младен Матејаш, Мита Коларић, Рада Дударин, Никола Стојков, Стева Параскић, Рада Атановић, Јевта Јеловац, Милош Попов, Тома Крунић, Гавра Дражета, Милош Крунић, Јаша Белоцић, Милош Кирћанин, Васа Етински, Васа Јовановић, Јевта Бедов, Рада Тубић, Н. Н, Н. Н. На занатлијској забави о новој години пало је чиста прихода 3 ф. Свега 27 ф.

Свима скупљачима и прилагачима изриче своју топлу захвалност **„Братство“ — Нови Сад.**

(Продужиће се.)

ПРИВРЕДНИ ДЕО

ГЛАСИЛО СРПСКОГ ЗАНАТЛИСКОГ УДРУЖЕЊА У МИТРОВИЦИ.

ОБЈАВЉУЈЕМО,

да је српско занатлиско удружење у Митровици прогласило „Заставу“ за свој орган. Уредништво „Заставе“ уступило нам је трећу страну „Заставе“ од петка за привредне цели, у ком ће се делу поглавита пажња обраћати занатлијама и у опће радницима, те да се чланови српског занатлиског удружења што боље упознају међу собом и са својим приликама.

Објављујући ово, ми желимо срећан и успешан рад!*)

У Митровици 8. априла 1896.

Сава Видаковић пословођа. **Петар Борота** председник.

*) Врло радо излазимо на сусрет жељи наших вредних занатлија, и стараћемо се, да оправдамо поверење, које у нас полаже славно српско занатл. удружење. Нећемо у напред ништа обећавати. Видићемо се на делу. — Уредништво „Заставе.

ТРКА У РАДУ.

Друштвени ред и поредак створио је данашње друштво, какво је. Створио је разлику у друштву, поделио их је у два реда, те једнима и другима дао оружје да се боре; једнима јаче оружје, другима слабије, једнима је и отац и мајка, а друге трпи из милости и држи их и подржава само за то, да се први могу одржати на на висини. Јер кад не би било ових других, не би се ни они звали први.

Ми се радо сећамо оних бољих времена. Радо се сећамо, јер нас има доста живих, који знамо, да смо друкчији били онда, а друкчији смо сад. Била је и онда изречена слобода рада и заната, али је та слобода почивала на бољој моралној основи, него што је то данас. Ко је био вредан и уредан, тога је рад по заслузи награђивао. А данас?

Друштвено уређење има токорсе тип напреднога века. Закони почивају на напредној основи, а кад дође да се они извршују и у животу примењују, не можеш од горке љуске познати слаткога језгра. До тог слаткога језгра не може свако да доспе. Треба муке, натприродне муке, да обичан човек продре кроз горку љуску, и обично пре но што ће окусити заслужене сласти, он је малаксао и постао неспособан, те се баца као исцеђен лимун у страну. На његово место долазе други, да новом снагом пробијају горку љуску, док и ови не малакшу и не пропадну. Снагу утроше у узалудан посао, а приређивачи такве трке у раду тару задовољно руке у прикрајку.

Радна снага данас је бесцење. Погледајмо само оне, што данас воде најјачу утакмицу баш са радницима у занату, па ћемо одма имати јасну слику о радној снази. Господар метнуо руке у џепове; шета горе доле; гледа, да му радници не застају и одмарају се, и рачуна, колико ће више процената заслужити, ако му радници за сахат на дан дуже раде. Градиво (материју) ако није сам помоћу радних руку произвео, купио је од ратара поштo он хоће; прерадио је помоћу стројева (машина) кад он хоће и зготовио је готову робу какову он хоће, те ће је и продати како хоће, јер се с њиме не да такмачити. Он што данас случајно изгуби, сутра двапут добије. Такав је ред у друштву, а против реда и поретка не смеш устајати.

Они, који данас ведре и облаче у друштву, приређују разне политичке трке, а приређују их за то, да их „простота“ не позна и да не види, шта они иза заклона раде. Све те трке имају крајњу намеру, да приређивачи тих трка слободу рада и заната путем лажног либерализма спутају у окове црног назадњаштва, и тим начином да добију узде целога друштвеног склопа у своје руке. Цеђење радне снаге на рачун појединаца игра данас главну улогу у свету, али ваљда нигде тако, као овде код нас. У сретнијим државама води се друкчије рачуна о мањим произвођачима, друкчије су везе између произвођача и купца, друкчије установе у питању капитала. За то је тамо лакше наћи се у друштвеном уређењу и одржати се на површини.

Данас се радна снага управља према капиталу, а не капитал према радној снази. Капитал је узео под аренду сву производњу, сав промет, тако, да капитал појединаца представља за себе државу у држави. Права има као мало која јединица, а дужности су му тако ништаве, да се не могу ни барабарити с огромним дужностима осталих јединица у данашњем друштвеном склопу. Према капиталу удешавају се сва остала уређења и наредбе, те тако готово неосетно, мало по мало избијају из вредних руку појединаца произвођача и привредника оружје у борби за опстанак. Под неједнаком борбом рада против капитала, малаксава природна утакмица у раду и долази на њено место неприродна трка у раду. Капитал удара у главу малу производњу и привреду, а на развалинама ових подиже себе.

Но да то не постигне и наше произвођаче и привреднике, занатлије и раднике, зависи од нас самих: треба да имамо истрајности и жилавости у раду, знања и умења, слободна погледа на данашње ровито друштвено уређење и да из стечена искуства црпимо снаге за будући рад.

Раде.

ЗА ШТО НАШИ РАТАРИ ПРОПАДАЈУ?

Са истока и са запада, са севера и са југа чује се из дана у дан све очајнији вапај: Наши ратари пропадају; мали поседник постаје бескућник; њему треба помоћи!

Па и уши наших кабинетских политичара и прекаљених родољуба у фраковима, привикоше се већ овоме вапају, и не говоре више онако гордо и сигурно: Код нас Срба нема сиротиње; „питање хлеба“ износити код нас на тапет, то је безумље; наш ратар није пролетар.

Јесте, наш ратар још није пролетар, али велики део само привидно није, а у ствари је данас већ једнак пролетару, јер и оно мало, што има, то му је презадужено, и приход од имања му једва залегне интерес за дуг.

А како при томе живи тај део наших ратара, шта једе, како се одева и како му је у кући — јадно, да не може бити јадније. Он пости цео дуги ускршњи пост, и то, немојте мислити из претеране побожности, већ из пуке сиротиње, јер нема чиме да се омрси.

Па чујте ме добро ви, који поред бифтека и шампањера грдите народ, да нема ни грађанске, ни црквене свети, да нема ништа одушевљења; чујте ме велим, што потроши на јело за четрдесет и девет дана једна породица, рецимо од десет чланова: 5 кила хлеба=35 н, 5 кила кромпира, пасуља или ти кисела купуса=25 нов., 1 кл. лука=5 нов., 3 кл. кукурузњa брашна=12 нов.; дакле десет живих душа потроше на јело свега 77 нов., и то је тако **из дана у дан**.

Па од ратара који економски тако рђаво стоји, који на храну не може више од 7 нов. на дан да потроши, тражите ви да буде свестан грађанин, да се не да зулумћарима, да га газе, да вам држи новине и купује књиге и т. д. а њега сиротиња убила у главу. Па шта је томе узрок да наши ратари тако рђаво стоје и пропадају?

Има много несретника и у капуту, који међу тим народом и од њега живе, па у место да му јаде упознавају и лече, они насумце тврде: Наш је ратар глуп, лен, процеђија; несретна мода, сватови, свечарства и остале теревенке упропастише га.

Ово је од речи до речи подла лаж. Да наш ратар а то је можемо рећи наш народ, није глуп, ту нам је најбољи доказ наша историја, наше народне умотворине и велеуми великих културних народа, као Ранке, Кастелар и остали, који се заносе даровитошћу ума српскога народа.

Да наш народ није лен, то ћу ниже јасно доказати, јер он не само да бадава, већ на штету своју ради, а познато је, да лен човек ни за новце неће да ради.

А што се тиче свечарства, сватова: јесте, наш је народ славио свога свеца и гостио госте своје по недељу дана, а у сватове би звао цело село; јесте, то је било некад, и камо среће, да то може и данас да чини. Јер кад је наш народ тако славио свога свеца и држао сватове, онда му је могло бити, јер је економски добро стојао, а данас? Зађите данас по српским селима н. пр. у Срему, и запитајте: која кућа слави крсно име? Добићете одговор: две, три од стотине; а запитајте: колико је девојака „одбегло“ ове године? Одговориће вам се: богме доста, а сваке године све више.

Ово би неки хтели да сведу на опадање морала у нашем народу. Но то никако не стоји. Морал је код нас, хвала богу, још на оној истој висини, на којој је од увек био, и једини је разлог оваком начину удаје сиротиња и опетсиротиња, јер нема чиме да оправи сватове.

Има три крупна, стварна узрока, зашто наш ратар пропада. А ти су: велике дације, ниска цена храни и **врло скуп кредит**. Овај последњи узрок је према садашњим приликама најважнији.

О прва два узрока нећемо много рећи трошити, јер их нисмо у стању изменити. Умалити дације, затворити пијацу Индији, Русији и Америци, не лежи у нашој снази. Али последњем узроку — врло скупоме кредиту — могли би ми сами у многоме на пут стати; зато сам га и назвао према садашњим приликама најважнијим.

Ја ћу да узмем за пример равни Срем, јер су ми економске прилике његове врло добро познате, а најпосле каже нама нар. пословица: Како је у Срему, тако је и у трему, па не ће много друкчије бити ни по осталим крајевима где српски ратар живи.

Наш народ у равноме Срему живео је још пре двадесет година готово искључиво од сточарства, а земље је тек толико држао, колико му је за кућу потребно. Кад најдаред почеше немачке и мађарске руље поплављивати равни Срем, велики спаилуци и пустаре разораше се, наш народ није имао где своју стоку да исхрани и морао је распродавати; тако има газда, који је пре двадесет година 1000 комада оваца имао, а сад једва 40—50 може да држи. Наш народ је био врло брзо упућен, да само земљу обделава, и из прихода њенога све потребе подмирује.

Узмимо једну задругу од десет радних снага, а имају свега 10 јутара земље; пре им је то било сасвим доста, јер плод од 10 јутара довољан је за јело и за семе, а за продају је ту била стока: 50 ком. говеда, 200 ком. свиња, 500 ком. оваца, па ту је било рада и прихода, а сада ни једнога ни другога. Живети се мора, по староме се не може, и шта му преостаје, него да купује земљу.

Новаца готови нема, већ мора да узајми. И сада прелазимо на најглавнији узрок пропадања, на врло скуп кредит.

Наши мањи — сеоски и паланачки — новчани заводи, раде под заштитом закона са 12 проц. а њихови су клијенти готово сами ратари.

Сад рецимо она горња задруга купи пет јутара земље за 1000 фор., које је из завода узајмила са 12 проц. камате, а са трошковима и пристојбом изађе 15 проц., дакле на 1000 фор. плаћа на годину 150 фор. камате; на земљу плаћа до 10 фор. које каквих дација, посејала је рецимо кукуруз и у семе уложила 20 фор. даклем она улаже у земљу 180 ф. осим рада. А шта извади из ње? Кад је средња година, роди на тих 5 јутара 50 мет. центи кукуруза, по 3 фор. 50 н. (то је данашња цена) чини = 175 ф.

Дакле, она улаже у земљу 180 фор. а вади 175 форината, а где је рад, где је храна, што ју је марва појела радећи ту земљу; где је кварење оруђа и т. д?

И сад реците ми, нису ли ти људи пролетари? Шта имају они? Кад даду „богу божије, цару царево“, и шпаркаси шпаркасино, не само да им ништа не остане, него не могу све ни да измире.

Па немам ли право, кад кажем, да је врло скуп кредит главни узрок пропадању. Подај ти њему кредит по 5 проц. па нека је цена храни ниска, он ће за то опет моћи поштеним радом својим исхранити породицу своју, послати сина свога у коју ратарску школу, да изучи напредно обделавање земље, онда ће он и новине читати и књиге куповати, онда ће он доћи до свести, и онда не ће моћи предстојник рећи: Хоћу овога да бирам за посланика, а он да га бира.

Али овако, кад он на јело не може више да троши од седам новчића на дан, онда шта се још очекује од њега.

Да ми немамо наших народних фондова, да ми немамо наших имовних општина, да ми немамо наших српских манастира, да ми немамо богатих црквених општина, да смо ми сиротиња као што су Словаци, ја не бих ово писао, већ бих рекао: Ћутимо и трпимо, па што Бог да.

Али ми, народ, ратар наш, има велика имања, јер оно је све његово, а он, не само да нема користи од свога добра, већ му шта више они, који његовим рођеним имањем управљају, сисају њиме срж из костију.

Народни фондови улажу милијуне у држ. папире и стране велике заводе по 3 проц., тај новац дају ови каквој већој, опет каквој страној банци по 4, 4 и по проц., ове опет нашим сеоским новчаним заводима по 7 и 8 проц., а ове народу по 12 проц.

Стотинама људи вози се на батару и живи рахат од заслуге на нашем новцу, а сирома сељак знoји се и мучи, да плати грдну камату на свој рођени новац.

Ево сам изнео овде јаде народне, нестручњачки, без икакова система, али истинито и верно, а сада ви, које је или власт, или воља народна, поставила, да се бринете о бољитку његову, ако имате поле савести и љубави према њему, помозите му!

Јер време не ће чекат' док се нами гњил' дрема.
Изненада закукаће кукавица Срба нема.

Старина Новак.

Вести.

Занатлије и миленијум. Одбор за приређење изложбе у Будимпешти позвао је у своје доба занатлије, да спремају своје рукотворе за изложбу. Ставио им је на расположење многе олакшице. Али ни те олакшице нити воља за јавном утакмицом није могла да загреје наше занатлије, па да се позиву одазову. Та ће изложба и у њој одељење занатлиско-радничко бити све пре само не изложба чистих рукотвора занатлиских. У главном ће се истаћи творнички производи. А занатлије и радници листом су противни овој изложби. Тако су у Араду држали у прошлу недељу скуп и изјавили су, да ће ова изложба бити славље племства и капитала, с којима они не рачунају.

*

Творнице у Угарској. У ужој Угарској има свега 3.875 творница (фабрика). Од ових има у Будимпешти 446. Највише творница има у овим жупанијама: У пештанској 146, у темишварској 140, у бачкој 135, у пожунској 112, у арадској 109, у торонталској 64, у барањској 62 творнице. Ови бројеви извађени су из поузданог извора. Сад би нам само требао тај избор да јави, колико је од ових творница у хришћанским рукама, колико у рукама мањи капитала и у рукама разних удружења, и да израчуна, колико су те творнице ускратиле посла вредним занатлиским рукама.

*

Смањивање цене свећама. Пре неког дана држана је у Бечу конференција аустро-угарских фабриканата свећа, па је закључено: да се од данас спусти цена свећама за 4 ф. од 100 кгр. Повод је овоме врло ниска цена лоја.

*

Бродарско друштво у Скадру. Неколико скадарских трговаца намерни су да установе бродарско друштво, чијим би бродовима била полазна тачка Обод а исти би одржавали везу пристаништа у Јадранском мору.

*

Руска роба у Бугарској. „Петербургски Листоки“ јавља, да неколико великих трговаца из Одесе и једна група московских фабриканата оће да оснују у Софији и другим већим варошима Бугарске, трговачке агенције, које ће имати за циљ; распростирање руских продуката у кнежевини. Поред, тога, основаће се у Софији стална изложба предмета руске фабрикације.

*

Пољопривредни зимски течај (курс) у Дебрецину. Управа једне од најбољих пољопривредних школа у Угарској, у Дебрецину, предложила је министарству своје земље нацрт за држање једног осмонедељног зимског течаја, и министарство је тај предлог одобрило, те је течај отворен још 28. децембра пр. год. Првих дана било је на 250 до 300 саучесника! Предавања су тако популарна, да су могли разумети и пољопривредници с најмањим образовањем. Држе се сваког четвртка, петка и суботе после подне од 3—5 часова. Ево шта се предаје: I. ратарство: постајање земље, особине земљине, обрађивање, стрмнине (цереалије), индустријске биљке, неговање пашњака, ливада, гајење пићних биљака; II. сточарство: гајење стоке у опште, развијање животиње, храњење, тељење, заразне болести, неговање подмлатка, гојење стоке, састојци хране теорија сенске вредности, пијаћа вода (у санитетском погледу), црвени ветар код свиња III. управа добара: плодоред (турнус), производња стоке, машине, справе (оруђа), разни облици газдинства, израчунавање приноса куповина стоке.

Трговина.

Нови Сад, 11. априла. Пшеница прве каквоће 6 фор. 50 нов. Пшеница средња 6 фор. 20—30 нов. Пшеница лакша роба 6 ф. ——— новч. Наполица 5 фор. 50—60 н. Јечам 4 ф. 30—40 н. Зоб 5 фор. 50—60 нов. Кукуруз у зрну 3 фор. 60—65 н. Маст 58 фор. Сланина сува 58 фор., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 43 н.
„ средњи . . . 41 н.
„ лаки . . . . 38 н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 10—20 ф. по комаду.
Јагањци . 5—12 ф. по пару.
Овци . . 8—16 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

10. априла било је 4·00 метара, 11. априла било је 4·02 метара.

*

Беч, 20. априла п. р. 1896. (Извештај са воловског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 5028 ком. т. ј. 3498 мађарског, 896 галичког и 634 немачког соја.

Поред веће тражње продаја је ударила натраг.

Продавало се: мађарски од фор. 22—32, прима до ф. 35·— галички од ф. 25—35, прима до 34, немачки од фор. 25—35, прима до ф. 38·—, за 100 клг. живе тежине без потрошарине.

Потчињена марва, бикови и краве од ф. 20—31 за 100 кила живе тежине.

*

Беч, 21. априла п. рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 7860 комада, т. ј. 3099 назимади и 4711 тешких свиња мађарског соја.

Продаја трома. — Продавало се:

Прима роба од 43—44 новчића
Средња „ „ 40—41½ „
Лака „ „ 36—39 „
Назимад „ „ 32—41 „

на килограм живе тежине без потрошарине.

*

Беч, 21. априла п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 7860 к., а дошло је 3057 ком. млађе врсте 4713 комада угојених мађ. соја —. Свега 7713 комада дотерано.

Трговина је трома.

Продавало се:

Прима роба 42—43 н. изнимно — н.
Средња „ 38—39 н.
Сремска „ ——— н.
Назимад „ 36—42 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 46 ф.
„ „ масти . 50 ф. Све од 100 кгр.

✝

Тужним срцем јављамо свима нашим пријатељима и познаницима да је нама нигда незаборављена кћи, односно унука сестра, синовица и нећака.

БОЈАНА

после кратког али тешког боловања у осомнаестој години живота свога дне 7. (19.) априла о. г. преминула. Тело миле наше покојнице предано је 8 истог месеца по обреду св. наше православне цркве уз учешће силнога народа и свију наших матери замљи.

Нека је овом приликом изречена овим топла и срдачна хвала нашој госпођи попадији Мари Прерадовић, и нашој госпођи куми Милици Николајевић, које су покојницу нашу за сво време боловања својим посетама, понудама и утехама непрестанце обасипале.

Нека је исто тако хвала нашем општинском лечнику г. Дру Данилу Кеслеру који јој неуморним својим приљежањем и трудом тешку бољетицу олакшаваше.

Особиту хвалу изричемо преч. г. Димитрију Станисављевићу, пароху војачком, Николи Недељковићу, пароху шимуновачком и Дамјану Прерадовићу, пароху овдашњем; месном српском црк. певачком друштву; уваженом нашем учитељству; нашој интелигенцији, омладини и свима осталима који присуством својим пратњу наше Бојане увеличаше. Нарочиту хвалу изричем нашем пароху преч. г. Д. Прерадовићу и г. Срети Марковићу који на дирљивим и пуним утехе беседама им.

За сву осталу родбину.

Нода Николић, мајка. Јелена Хемлер и Јелисавета Николић, тетке. Ђока и Анка Николић, неутешни родитељи. Светислав Николић, брат. Даница Гајић, сестра. Веселин Гајић, ујак и Јелена Гајић, ујна.

РЕД ВОЖЊЕ

Пасажерски лађи важи од 22. марта до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новога Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новог Сада у Будимпешти: уторником, петком и недељом у 4 сата и 55 минута у јутру.

У Новом Саду, месеца марта 1896.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

НОВА МУЗИКАЛИЈА

НА ТЕ МИСЛИМ.

Фантазија за гласовир у обиму (11 страна),, може се добити у чистом препису код композитора **Х. Доубека**, капелника српског народ. позоришта у Сомбору.

Цена 1 фор. 60 нов. 1—3

ВАЖНО ЗА ДОСЕЉЕНИКЕ ИЗ БАЧКЕ. 1 3

Продаје се сељачка кућа са пространим двориштем и вртом у Шуљму, евентуално и на почек.

Распитати се код „I. задруге за потпомагање и штедњу у Иригу“.

ОБЈАВА.

Почем ја моју радњу **Заложни завод** напуштам, стављам до знања, да сви заложени предмети који не би до **10. августа** п. н. к. 1896. **изкупљени били**, долазе на јавну дражбу.

Јозеф Голдстајн

1—1 Заложни завод, Нови Сад, футошка улица 13.

За моју шпецерајску и деликатеса трговину у Руми, потребујем два помоћника и два шегрта, који српски, немачки и мађарски говоре, и који су у деликатесној радњи сервирали имају првенство.

1—1 **СВЕТОЛИК Ј. ЂУРИШИЋ.**

ОГЛАС.

Моје, у селу Јаску у Фрушкој Гори лежеће две куће у једној авлији (од којих је у једној дућан) заједно са побочним зградама: шталом, качаром, ракициницом, котобоњом ов 25 фати, магацином за рану, авлијом патосаном каменом, бунаром са добром пијаћом водом и вртом за усев, продајем из слободне руке под врло повољним условима, евентуално издајем и под кирију, кућа је на добром месту, и удесна за сваки рад.

Ко би вољан био купити, или под кирију узети, нека се обрати на властника куће

Светозара Лукића
трговца у Митровици
5—5 фрушкогорска улица број 27.

МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ РАДЊА

ФАНИ ВИГЕНФЕЛД

У МИТРОВИЦИ

потребује **два старија помоћника**, који могу одма или 1. маја ступити. 1—1

ЈЕДАН ДОБРО ОДРЖАН СТАБИЛНИ ПАРОСТРОЈ

од 20 коњских снага, продаје се због тога што се замењује већим, уз јефтину цену. Исти се може још до 15. маја о. г. у раду видети **Ф. Ристер-ов паромлин у Руми.** 1—2

ЗБОГ НАПУШТАЊА ТРГОВИНЕ.

СВОЈЕВОЉНА РАСПРОДАЈА

ПО ЗНАТНО СПУШТЕНИМ ЦЕНАМА

ПРОДАЈА САМО ЗА ГОТОВО

ПАНТА ЈОВАНОВИЋ

У НОВОМЕ САДУ, КОД „ЦРВЕНЕ РУЖЕ“ 8 10

Евентуално може се и предати по повољним условима.

ОБЈАВА.

Част ми је поштованом грађанству из места и са стране до знања ставити да са

1. МАЈЕМ 1896. П. Н. КАЛЕНДАРУ

ХОТЕЛ „ЈЕЛИСАВЕТУ“

примам, те исти по захтевима мојих цењених гостију и поново укусно наместити.

Мој трудбени рад на пољу модерно-напредног гостионичарства познат је свакоме из досадашњег мог практичног рада, а уједно ћу се потрудити да могу поштоване госте, како са квалитетом тако исто и са ценом понуђеног им ужитка у сваком погледу и захтеву подпуно задовољити.

Слободан сам апеловати на посетну благонаклоност штоване публике, да ме у моме новом подузећу искрено потпомоћи изволе.

НОВИ САД, у априлу 1896.

С понизном одношћу

Ј. Ј. ФИРСТ
хотелиер.

1—2

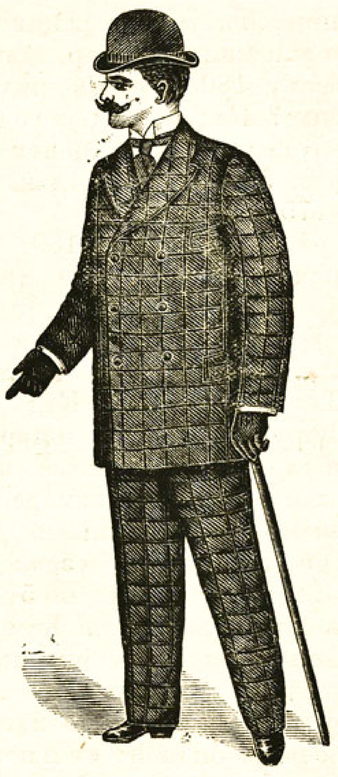

ЧУДО И ПОКОР

чини ново приспело **ПРОЛЕТЊЕ И ЛЕТЊЕ ОДЕЛО** — најпомодније израде (конфекције)

ЗА ГОСПОДУ, ЗА ГОСПОЂЕ И ЗА ДЕЦУ

од најчистијег, правог **камгарна и вуне овчије**, по **најновијем** крају **најфиније** израђено, **боље од ма које** има у кога **наруџбине**, а бар — за **50% јефтиније** од које год конкуренције.

Јављам овом приликом поштованој публици и то, да сам и

У СОМБОРУ

отворио своју, **чудо велику радњу** — конфекције — робе ове врсте; а како нити моја **овдашња радња**, нити она **моја у Сомбору**, нису посао конкуренције — за то молим п. т. публику нека сва рођеног интереса ради добро на ум узме на фирму, **да неби никакве пометње било.**

Трудићу се и од сад, као и до сад, да моје т. п. муштерије у сваком погледу потпуно задовољим, и напомињем још:

да су цене у мене јевтине и строго утврђене.

С велепоштовањем

ХАЈНРИХ МОГАН

У НОВОМ САДУ — у главној улици број 3. у Недељковићевој кући.

У СОМБОРУ — у Кошутовој улици, у Косанића кући.

ЦЕНОВНИК: 9—

За мушкарце:

Дечије одело, за децу од 8 до 10 год.	ф. 2·— до 15·—
За дечаке одело од равне материје	ф. 4·— до 15·—
За одрасле одело од равне материје	ф. 6· —
За одрасле одело чисте вуне овчије	ф. 10·— до 30·—
Најфинији жакет и смокинг одело	ф. 17·— до 30·—
Најфинији салонски капут ил франк	ф. 20·50 до 35·—
Елегантни горњи капут	ф. 8·— до 22·—
За децу и дечаке горњи капут . .	ф. 2·25 до 14·—
За свештенике горњи капут од первијена или камгарна	ф. 16·— до 22·—
Чакшире за господу	ф. 1·75 до 10·—

За госпође и госпођице:

Госпођински жакет са свиленом поставом	ф. 8·50 до 26·—
За госпођице жакет са свиленом поставом	ф. 1·50 до 18·—
За госпођице за кишу огртач . .	ф. 2·50 до 12·—
Најновији крогнови за госпође . .	ф. 2·— до 20·—
Најновији крогнови за огртање .	ф. 7·50 до 30·—

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.